

VILTKJØTT: EN RESSURS FOR NÆRINGSUTVIKLING I DISTRIKTS-NORGE?

Foto: J. T Solheim, Kvalstad gård

Prosjektet: «Barrierer og suksesskriterier for norske gårds- og viltslakterier»

Mål:

- Beskrive potensialet for norsk nærings- og bygdeutvikling basert på helkjedetenkning med utgangspunkt i lokale gårds- og viltslakterier.
- Gå gjennom gjeldende regelverk, håndteringen av dette og eventuelt fremme forslag til forbedringer
- Gi grunnlag for utvikling av målrettede tiltak
- Finansiert av Landbruksdirektoratet via nasjonale tilretteleggingsmidler

10 rapporter og handlingsplaner på 12 år:

1605 Jegerens og fiskernes forbruk av varer og tjenester i Norge i 2018

NINA Rapport

Oddgeir Andersen
Bernt K. Dørvø

www.nina.no

Hvordan lykkes med økt verdiskaping og omsetningen av elgkjøtt?
- En studie av verdikjeden

Rapport fra forprosjektet

«Mer viltkjøtt»

Stiftelsen Norsk Hjortesenter

NORSKOG

RAPPORT
2016 -1

Norsk viltkjøtt
- helt eller stykkevis og delt?

Ole Erik Elsrud, Gaute Nækleholm, Tormod Dale,
Olvind Østby-Berntsen og Erling Bergsaker

NORSKOG
Lilleaker, januar 2016

RAPPORT
EVALUERING AV «STRATEGI FOR
FORVALTNING AV HJORTEVILT»

HLB HØGSKULEN FOR
LANDBRUK OG
BYGDEUTVIKLING

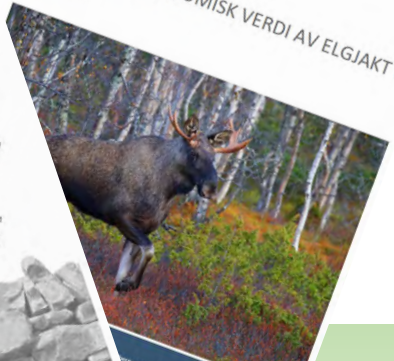
Frå villmark
til spisebord

Better utnytting av
viltressursane til glede
jegerar, grunnelgarar,
næringsaktatar og
konsumentar

Et forprosjekt i regi av
Norges Jeger- og
Fiskeforbund

Johan Barstad
HLB Arbeidsrapport nr. 2, 2017
ISBN 978-82-93179-33-9
Fritt å sitere, saknede oppgitt

RAPPORT
SAMFUNNSØKONOMISK VERDI AV ELGJAKT
I
NORGE

Rapport fra arbeidsgruppe,
Aagtt 14. mars 2019

Handlingsplan for
næringsutvikling basert på
høstbare viltressurser

1842
NINA Rapport

Jakt som næringsvei
Muligheter og utfordringer

Oddgeir Andersen
Oystein Aas

www.nina.no

Bruk av viltkjøtt i
HoReCa

En kartlegging gjennomført på vegne av
Innovasjon Norge

Vi har:

- Gått igjennom tidligere rapporter
- Gjennomført spørreundersøkelse blant lokale kjøttbedrifter godkjent av Mattilsynet
- Snakket med 18 aktører i og rundt verdikjeden for viltkjøtt og lokalt kjøtt
- Skrevet en rapport
- Gjennomført en avsluttende workshop

Hva har faktisk endret seg på disse 12 årene?

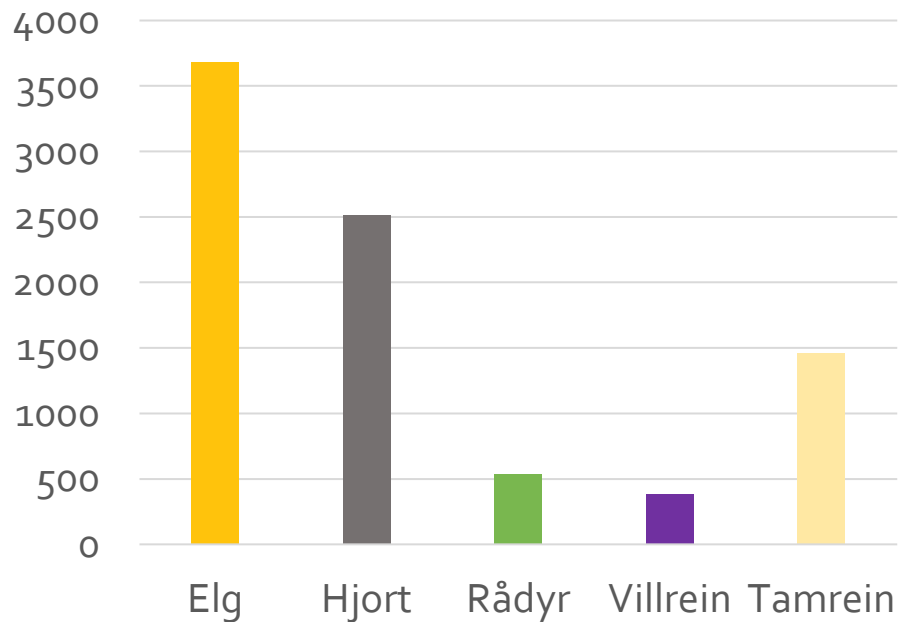
- Fremveksten av en levende underskog av distribusjonskanaler for privat salg:
 - Finn.no
 - Facebook
 - REKO
- Produktutvikling og innovasjon:
 - Stadig utvikling av nye produkter, hvorav noen har blitt lønnsomme
- Kompetanse og kursvirksomhet, en god og relevant kursportefølje tilbys av
 - Kompetansenettverk for lokalmat
 - Innovasjon Norge
 - Skogkurs
 - NJFF
 - m. fl.

Dagens utfordringer:

- Lønnsomhet
- Regelverk
- Kapasitetsutnyttelse
- Standardisering av kvalitet
- Logistikk og varestrøm
- Mange små aktører, i flere ledd

Mengde viltslakt i tonn, 2021-2022

Stort potensiale?

-Alt er relativt:

- Totalt hjortevilt: 7120 t.
- Elg og hjort: 6200 t.
- Storfe, svin og sau: $\approx 248\ 000$ t.
- Vill- og tamrein: 1841 t.
- Liten næring, men kan ha stor betydning for lokal verdiskaping!

Reinsdyr:

- Markedssituasjonen for reinskjøtt nylig utredet av Landbruksdirektoratet
- 90% av alt norsk reinskjøtt omsettes via 4 aktører
- Ikke nok reinskjøtt til å utvide eller utvikle markedene
- Rekordhøy pris til reineiere i 22/23 (105 kr/kg), opp 40% siste 6 år
- 65-80% av alt reinskjøtt går ut i det kommersielle markedet

Annet vilt derimot.....

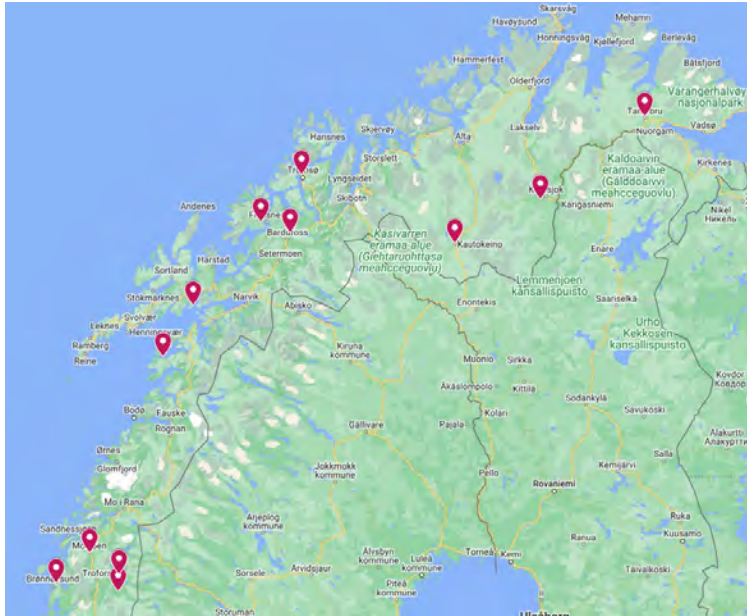
- Det antas at 60 % omsettes privat (direktesalg, familie og venner)
- «Overskuddssalg» og tilhørende prising? (Typisk 200-250,-/kg på fb, trolig lavere til venner og familie)
- Små og uforutsigbare volum, vanskelig å hente ut god lønnsomhet
- Stor variasjon, uensartet næring
- Hva er potensialet?
 - Hvis ytterligere 40 % av hjorteviltkjøttet når markedet, til en pris 200 kr over direktesalgsprisen:
≈500 millioner kroner per år

Viltbehandlingsanlegg i Norge pr mars 2023:

- Viltbehandlingsanlegg (EU section 4 – Wild Game meat): 85
 - Hvorav med godkjenning for nedskjæring: 64
 - Hvorav med godkjenning for behandling av tamme klauvdyr: 46
 - Hvorav med godkjenning for behandling av oppdrettet vilt: 42
 - Hvorav med godkjenning for både tamdyr og oppdrettsvilt: 23
- Godkjente virksomheter tamme klauvdyr: 159

85 viltbehandlingsanlegg i Norge -Det trengs flere!

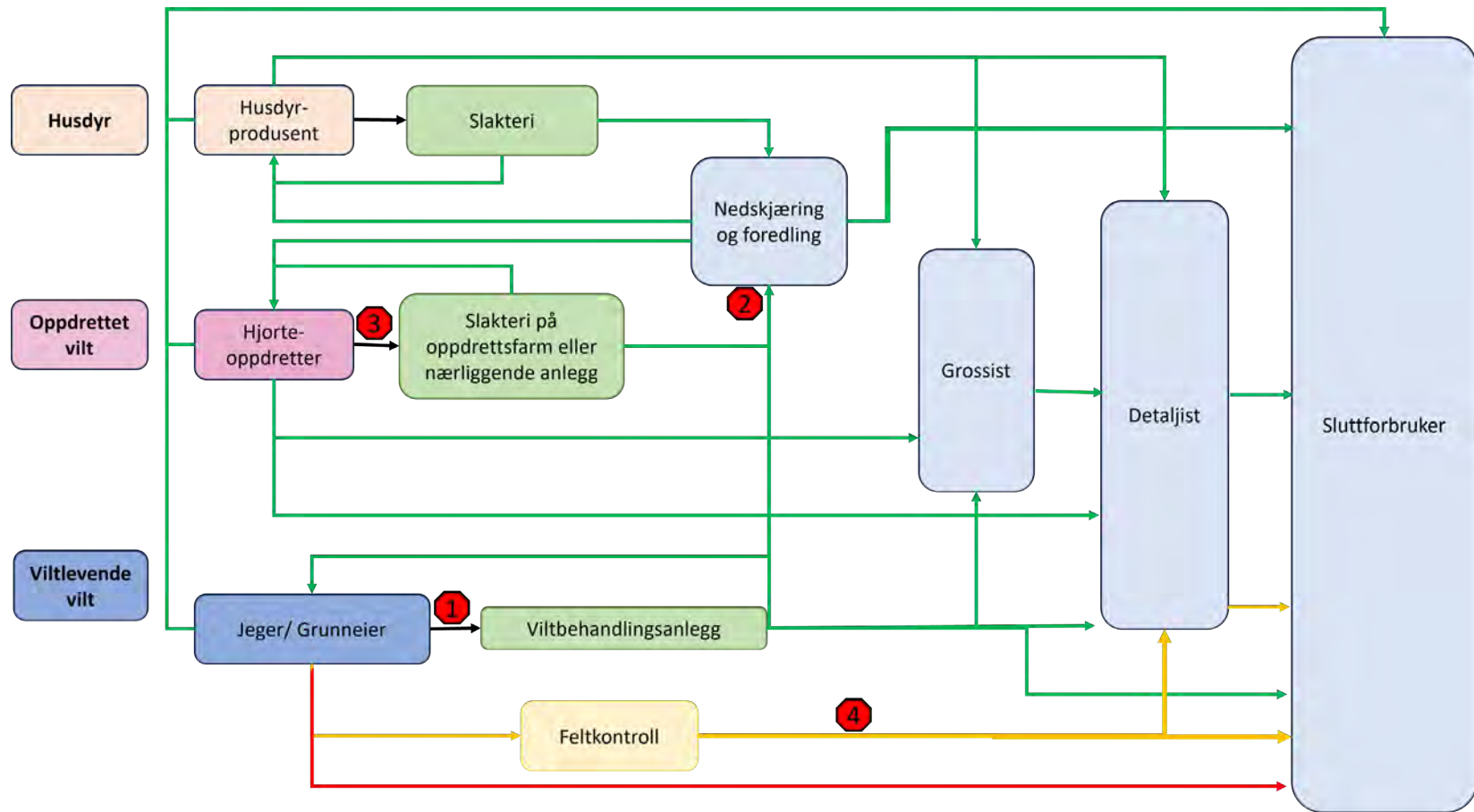
Over 40 mil mellom «naboanlegg» i Nordland

Anleggene bestemmer selv hvilke arter og hvor mye kjøtt de vil ta imot

De fleste avhengige av en viss vareflyt for effektivitet og lønnsomhet

For lave driftsmarginer og for høye råvarekostnader oppgis av mange som betydelige økonomiske hindre

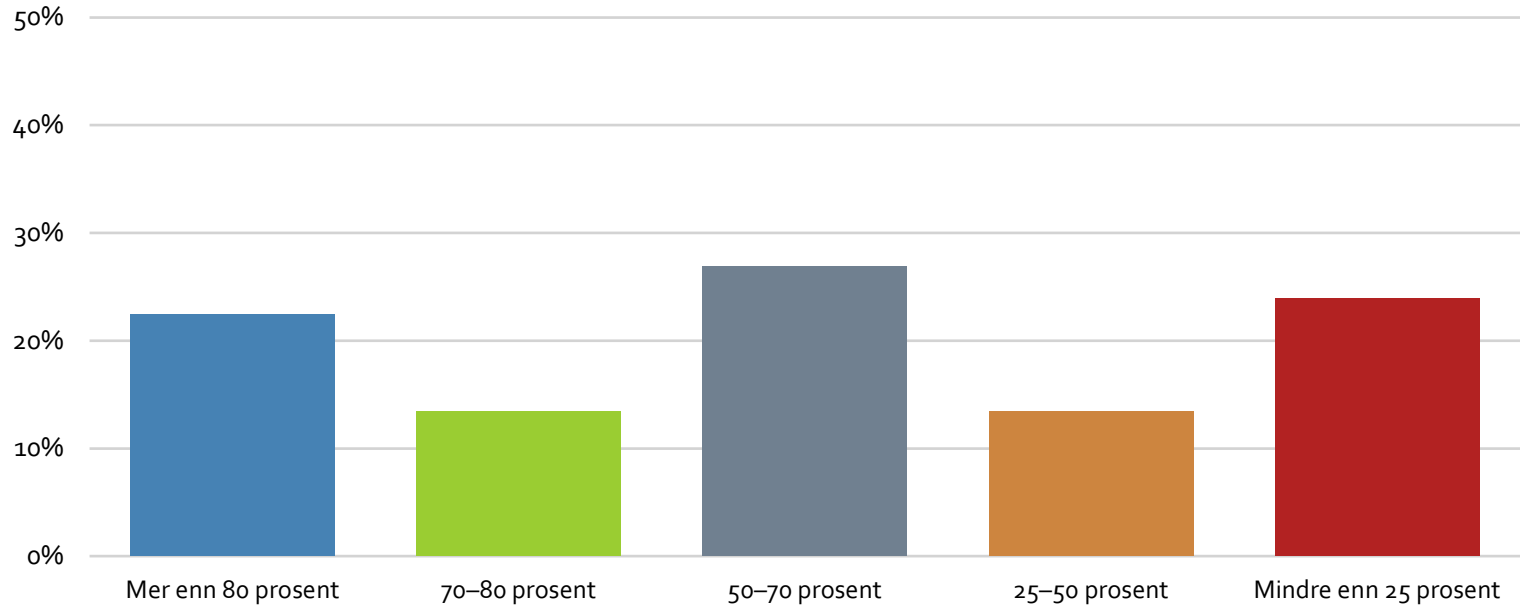
Også behandling av kjøtt fra husdyr:
Adskilte varestrømmer

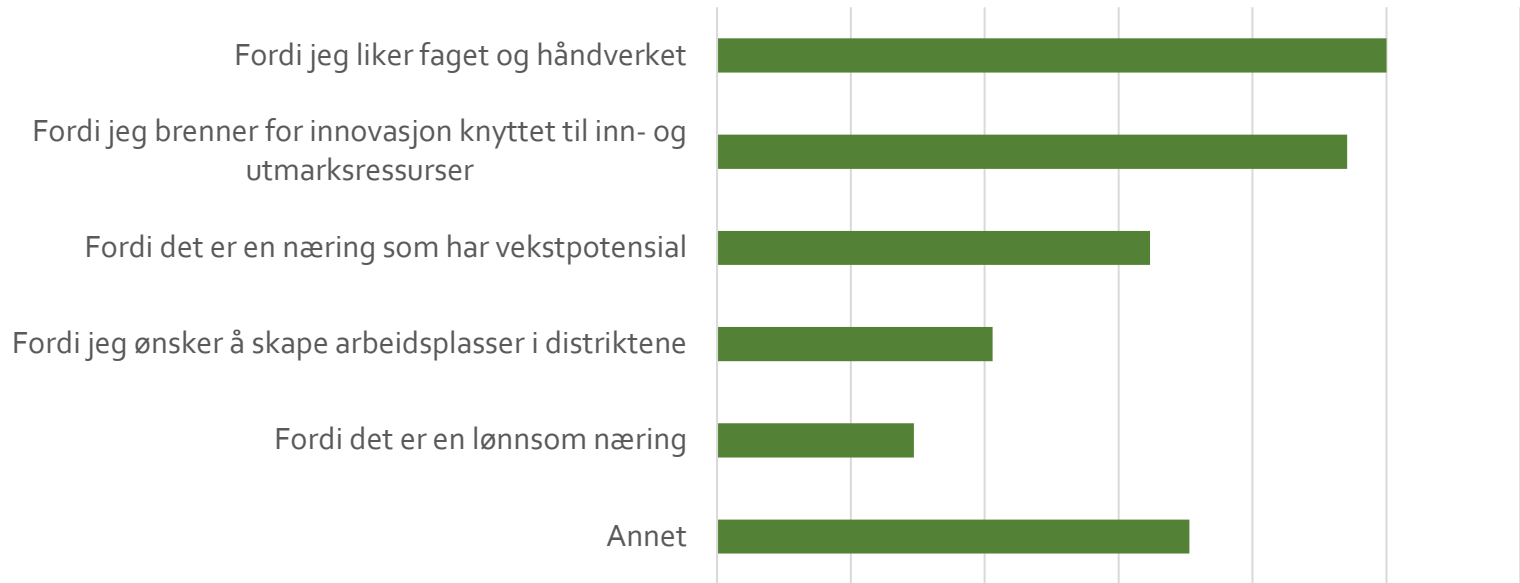
Regelverket fremmer uregulert salg....

- Godkjent viltbehandlingsanlegg:
 - For få!!!!
 - Oppfatning om: Byråkratisk, dyrt, ulønnsomt
- Resultat: Direktesalg som «strekker strikken»:
 - Villsvin, dåhjort, hjort, elg og rådyr lett tilgjengelig på facebook og finn
 - Feltkontrollert, men neppe noe mer
- Mange hjorteoppdrettere er sterkt kritiske til feltkontrollordningen.

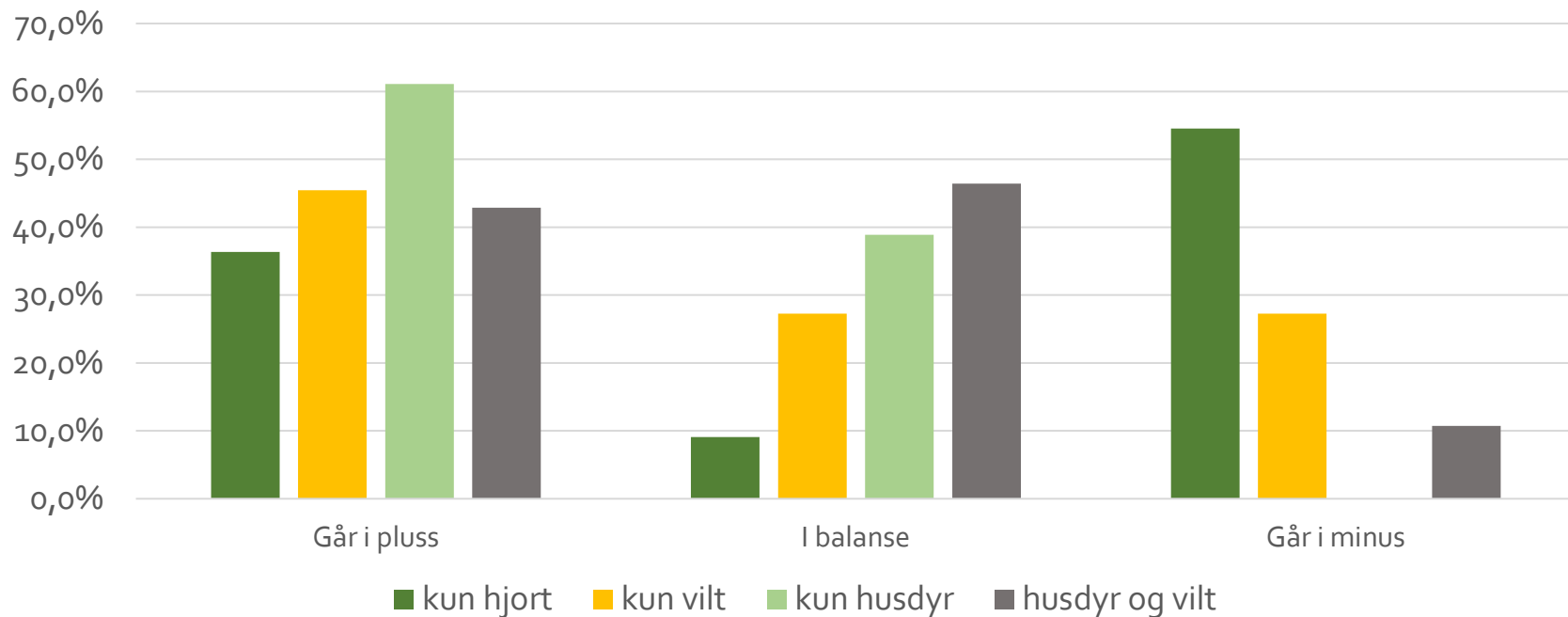
Mens det er mye ledig kapasitet for kjøttbehandling:

Hva er din motivasjon for å jobbe i denne næringa?

Lønnsomheten varierer:

Hva har sammenheng med (opplevd) lønnsomhet?

- Hvilke arter som håndteres
- Kapasitetsutnyttelse
- Lokalisasjon
- Omsetning
- Virksomhetsstørrelse
- Jevn råvaretilgang har mindre betydning

Hva er viktigst for å øke verdiskapingen fra lokal kjøttbransje? (Ifølge bransjen selv)

1. Endringer og tilpasninger i regelverket
2. Økt samarbeid
3. Økt råvaretilgang
4. Bedret markedstilgang
5. Kompetanseheving

Mattilsynet

- Har ikke næringsutvikling som sitt samfunnsoppdrag
- Begrensede ressurser
- Resultat: Manglende ressurser og insentiver for å utføre individuell regelverksveiledning og skjønnsmessighet.

Fleksibiliteten i regelverket er i mange tilfeller større enn man får inntrykk av.

- F.eks. bruk av begrensede godkjenninger

Hva kan være veier videre?

- Først og fremst: Bransjen må selv ønske en næringsutvikling!!!!
- Løsningene må bygges nedenfra og opp
- Regelverk og regelverkshåndtering er til hinder for næringsutviklingen
- Søk synergieffekter og samarbeid!

«Utviklingsprogram for viltbasert vekst»

Prioritere viltnæringa inn i
«Utviklingsprogram for landbruks- og
reindriftsbasert vekst og verdiskapning»:

- Tilskudd til opprettelse og drift av viltbehandlingsanlegg
- Opprettelse av og tilskudd til kurs for privatpraktiserende veterinærer i post mortem-kontroll av dyr
- Tilskudd til frakt av viltslakt
- Tilskudd til opprettelse av samarbeidsklynger

Bedret regelverkshåndtering

Foto: J. T Solheim, Kvalstad gård

Næringsfremmende
regelverksveiledning:

Privat eller offentlig

Smidigere løsninger

Bedrede muligheter for håndtering av
flere typer kjøtt og utvidet sesong

Regelverksutvikling

- a) Styrke systemet for å identifisere behov for regelverksendringer og løfte disse på effektivt vis.
- b) Videreutvikle regelverket for oppdrettsvilt
- c) Vurdere mindre endringer i «forskrift om jakt, felling, fangst og fiske i statsallmenning»

Foto: J. T Solheim, Kvalstad gård

Omdisponering av viltfondsmidler

- Midler til håndtering av fallvilt bør hentes fra et annet sted
- Frigjøre midler til *«å fremme viltforvaltning, styrke kunnskapen om viltet, jaktorganisering m.m. i kommunen og nabokommuner gjennom samarbeid i regi av organisasjoner, enkeltpersoner eller kommunen selv.»* (Viltfondsforskriften)
 - a) Utvikle tjenestetilbud for profesjonell forvaltning av jakt og viltkjøtt
 - b) Utvikle nye samarbeidsformer og bedret kommunikasjon grunneiere imellom, og mellom grunneiere og jegere.
 - c) Utvikle økt samarbeid og nettverk mellom kommunale viltforvaltere
 - d) Pilotprosjekter hvor allmenningene kan bidra som kompetente og ledende aktører og nav innen utvikling av jakt som opplevelse og viltkjøtt som produkt.

Men viltfondsmidler alene er neppe nok.....

Konklusjon:

Hovedhindre for vekst i viltkjøttneringa:

- Krevende regelverk og regelverkshåndtering
- Samarbeid og kapasitetsutnyttelse, i flere ledd
- Manglende insentiv for godkjenning av viltbehandlingsanlegg

Alle disse kan bedres, og utløse et betydelig verdipotensial, men det krever drahjelp fra myndighetene, og at bransjen ønsker det selv!

Lese mer?

<https://www.agrianalyse.no/publikasjoner/category856.html>

AGRI
ANALYSE

Bedret utnytting av viltkjøtt
som en ressurs for nærings-
utvikling i Distrikts-Norge:

-En analyse med utgangspunkt i den
lokale kjøttbransjen

Hilde K. L. Wærp
Vebjørn B. Sørheim

Rapport 2–2024